

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.43>**ZASADY STATUSU PRAWNEGO ŚLEDZCZEGO W UKRAINIE****Vasyl Polkovnikov***aspirant Kijowskiego Uniwersytetu Własności Intelektualnej
i Prawa Narodowego Uniwersytetu "Odeska Akademia Prawnicza" (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0001-8255-5963

polkovnikovvasil@gmail.com

Adnotacja. W artykule zidentyfikowano i podsumowano zasady statusu prawnego śledczego. Argumentuje się, że są to fundamentalne najbardziej stabilne zasady określające tryb, sposób wyboru i mianowania śledczych, ich kariery zawodowej, zwolnienia i podstawy wykonywania przez nich powszechnie obowiązujących tam praw i obowiązków proceduralnych. Udowodniono, że zasady statusu prawnego śledczego dzielą się na zasadę praworządności, której składnikiem jest zasada legalności, zasady postępowania karnego i zasady służbowe śledczego. Okazuje się, że zasada praworządności jest fundamentalną podstawą postępowania przygotowawczego, gwarancją sprawiedliwości i legalności, ochrony praw i wolności człowieka na tym i kolejnych etapach procesu karnego, w szczególności badacz zgodności z nim rozumie, że nikt nie stoi ponad prawem. Zasady prawa służbowego w statusie prawnym śledczego określają cechy jakościowe wyboru, powołania i odbycia służby śledczym.

Słowa kluczowe: praworządność, legalność, postępowanie karne, obowiązek, stan prawny, domniemanie niewinności, prawo służbowe.

PRINCIPLES OF THE LEGAL STATUS OF THE INVESTIGATOR IN UKRAINE**Vasyl Polkovnikov***Postgraduate Student of Kyiv University of Intellectual Property and Law,
National University "Odesa Law Academy" (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0001-8255-5963

polkovnikovvasil@gmail.com

Abstract. The article identified and summarized principles of the legal status of the investigator are divided. These are the fundamental and most permanent grounds that determine the procedure, method of selection and appointment of investigators, their career, dismissal and the principles of their performance of general criminal procedural rights and duties. It is proved that the principles of the legal status of the investigator are divided into the principle of the rule of law, which is a component of the principle of legality, criminal procedural and official principles of the investigator. It is proven that the principle of the rule of law is the fundamental basis of the pre-trial investigation, the guarantee of justice and legality, the protection of human rights and freedoms at this and subsequent stages of the criminal process, in particular, the investigator of compliance with it understands that no one is above the Rule of Law. The principles of service law in the legal status of an investigator determine the qualitative features of the selection, appointment and completion of service as an investigator.

Key words: criminal process, duty, legality, presumption of innocence, Rule of Law, service law, the legal status.

ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СЛІДЧОГО В УКРАЇНІ**Василь Полковніков***аспірант Київського університету інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія» (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0001-8255-5963

polkovnikovvasil@gmail.com

Анотація. В статті виявлені та узагальнені принципи правового статусу слідчого. Аргументовано, що це основоположні найбільш сталі засади які визначають порядок, спосіб відбору і призначення слідчих, проходження ними кар'єри, звільнення та засади виконання ними загальноправових там кримінально процесуальних прав та обов'язків. Доведено що принципи правового статусу слідчого поділяються на принцип верховенства права, складовою якої є принцип законності, кримінально-процесуальні та службові принципи слідчого. З'ясовано, що принцип верховенство права є фундаментальною засадою досудового розслідування, гарантією справедливості і законності, захисту прав і свобод людини на цьому та послідуючих етапах кримінального процесу, зокрема слідчий відповідності до нього розуміє, що ніхто не стоїть вище права. Принципи службового права в правовому статусі слідчого визначають якісні особливості відбору, призначення та проходження служби слідчим.

Ключові слова: верховенство права, законність, кримінальний процес, обов'язок, правовий статус, презумпція невинуватості, службове право.

Вступ. Забезпечення належного правопорядку неможливе без зменшення до мінімуму суспільно небезпечних правопорушень. Провідну роль в цьому відіграє система кримінального судочинства. Невід'ємною складовою якого є досудове слідство. При цьому воно здійснюється не в якійсь безособовій формі, а висококваліфікованими та добросовісними юристами – слідчими.

Саме до її компетенції відноситься найбільший за об'ємом, та найбільш складна частина слідчої та правоохоронної діяльності щодо виявлення та фіксації доказів скоєнні кримінального проступку та осіб які їх здійснили. Загальна, кримінально-процесуальна та службова діяльність слідчих базується на певних об'єктивних високоморальних сталих засадах. Які в юридичній літературі отримали назву «принципи».

Мета дослідження полягає в тому щоб на основі теорії права, теорії кримінального процесу, теорії адміністративного права та діючого законодавства узагальнити об'єктивну сутність принципів правового статусу слідчого в Україні.

Отже, в умовах сьогодення здійснюється значна трансформація суспільних відносин, відповідно змінюються та доповнюються принципи правового статусу слідчого. Саме виявленню та узагальненню зазначених тенденцій буде присвячена аналізований стаття.

Основна частина. Завданнями статті є виявлення та узагальнення об'єктивної основи функціонування слідчого в правовій матерії судових та правоохоронних органів. Об'єктом дослідження була нормативно-правова база України, положення теорії права, теорії кримінального процесу, теорії адміністративного права та емпіричний матеріал з питань діяльності правового статусу слідчого. А також доктринальні праці таких вчених правників, як В. Бачиніна, Ю. Белоусова, Д. Бялковського, В. Галагана, В. Галуцька, В. Журавського, О. Литвинчука, І. Єрьоменка, О. Зайцева, І. Зінковського, О. Кіпера, О. Кінаша, Б. Коваленка, М. Копетюка, В. Кушнерьова, М. Панова, С. Пшенічка, М. Новікової, О. Олішевського, І. Савляк. Л. Яворської та ін.

Методи дослідження. Робота здійснювалася в рамках Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, яка затверджена Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231. В дослідженні було використано систему методів наукового пізнання. Серед загально-філософських провідний був метод діалектики, загальнонаукових метод системного аналізу та дедуктивний. Серед юридичних методів провідним способом дослідження був формально-догматичний метод правового аналізу явищ, які формують основоположні засади правового статусу слідчого.

Результати та обговорення. Згідно із вимогами Кримінально-процесуального Кодексу України зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, до яких, зокрема, відносяться: верховенство права; законність; рівність перед законом і судом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; тасмниця спілкування; невтручання у приватне життя; недоторканність права власності; презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї; заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпечення права на захист; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень; змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; публічність; диспозитивність; гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами; розумність строків; мова, якою здійснюється кримінальне провадження (Кримінальний процесуальний Кодекс України, 2013).

На думку О. Олішевського вихідні положення організації розслідування визначаються загальноправовими, галузевими та принципами її складових елементів. Власне криміналістичні принципи організації розслідування злочинів можна класифікувати на загальні та спеціальні. До загальних ми відносимо: законність, індивідуальність, конкретність, ритмічність розслідування. До спеціальних – суворе прив'язування організаційних дій одного рівня з діями інших рівнів системи розслідування; відповідності організаційної системи об'єкту організації розслідування; централізації розслідування і керівної ролі слідчого в його організації; поінформованості; поєднання слідчих та інших дій у розслідуванні; синергетичний (Олішевський О., 2013).

Узагальнено названі вищі принципи проєктуючи їх на правовий статус слідчого в Україні. Принцип повага до людської гідності є фундаментальним принципом, якого всі слідчі повинні дотримуватися під час своєї роботи. Гідність – це певний обсяг поваги до людини, на яку вона має право з народження, зберігає протягом всього життя і навіть після смерті. Порушення цього принципу та відповідного ставлення до людини на правовому та моральному рівнях повинно тягнути за собою реальну відповідальність, незалежно від того, що це за особа: підозрюваний у злочині чи потерпілий. Для усвідомлення будь-чєї гідності як важливої соціальної цінності, як невідчужуваного та непорушуваного права, необхідні не лише знання норм процесуального та матеріального права, а також належний культурний та моральний рівень розвитку посадовців та органів кримінального провадження (Яворська Л. 2022).

Це означає, що слідчий має ставитися до учасників досудового розслідування з честю, незалежно від їх походження чи переконань. Це також означає толерантність до різних культур, релігій і способів життя. Слідча робота часто є складною та передбачає важкі рішення. Однак слідчі повинні завжди пам'ятати про важливість справедливості та законності під час виконання своїх обов'язків. Вони ніколи не повинні забувати, що повага до людської гідності є важливою для підтримки цих цінностей. Дотримуючись цього принципу, слідчі можуть забезпечити справедливе поводження з усіма учасниками розслідування, захищаючи права та свободи особи. Принцип рівності перед законом є основним правом людини. Його засади

поширюється на всіх людей незалежно від раси, статі чи соціального статусу. Особливо це важливо при здійсненні досудового розслідування слідчим. Цей принцип забезпечує однакове та справедливе ставлення до всіх підозрюваних і потерпілих під час процесу досудового розслідування. Дотримуючись цього принципу, слідчі допомагають у послідуєчому як захистити права потерпілих, так й законні права підозрюваних забезпечуючи при цьому справедливе відправлення правосуддя.

Кожне розслідування вимагає певного ступеня конфіденційності з метою забезпечення безпеки потерпілих, свідків та інших залучених сторін, а також захисту суспільних інтересів держави. Слідчий несе відповідальність за те, щоб уся інформація, пов'язана з розслідуванням, залишалася конфіденційною та не розголошувалась нікому, крім тих, кому це дозволено знати за законом. Цей принцип таємниці спілкування є важливим для успішного розслідування, і його повинні дотримуватися всі слідчі, щоб захистити досудове розслідування від впливу сторонніх осіб та зберегти довіру учасників Савляк І.Ю., 2018).

Розуміючи важливість конфіденційності під час розслідувань, слідчі можуть гарантувати, що їхні комунікації залишаються безпечними та захищеними від несанкціонованого доступу чи розголошення.

Цінність приватності для людини і суспільства є фундаментальною. Приватність – фундаментальне право людини, визнане в Загальній декларації прав людини ООН, Міжнародному пакті про громадянські й політичні права та в багатьох інших міжнародних і регіональних угодах. Приватність тісно пов'язана з людською гідністю й іншими ключовими цінностями, такими як свобода асоціацій та свобода слова (*Харківська правозахисна група*, 2022).

Тому важливо забезпечити, щоб правовий статус слідчого включав принцип невтручання в особисте життя учасників досудового розслідування. Цей принцип забезпечує захист осіб від необґрунтованого втручання в їхні особисті справи та гарантує притягнення слідчих до відповідальності за їхні протизаконні дії. Крім того, цей принцип допомагає підтримувати цілісність розслідувань, забезпечуючи, щоб усі зібрані докази були отримані в законний спосіб.

Презумпція невинуватості є основоположним принципом кримінального права, згідно з яким особа має вважатися невинуватою доти, доки її вину не буде доведено. Він є важливою гарантією дотримання прав підозрюваного та обвинуваченого у кримінальному процесі та обов'язковою складовою справедливого судового розгляду є презумпція невинуватості. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду; ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину; обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь (ст. 62 Конституції України) (Конституція України, 1996).

Складовим елементом принципу презумпції невинуватості є принцип *in dubio pro reo*, згідно з яким при оцінюванні доказів усі сумніви щодо вини особи тлумачаться на користь її невинуватості. Презумпція невинуватості особи передбачає, що обов'язок доведення вини особи покладається на державу (*Конституційний Суд України*, 2022).

Це означає, що нікого не можна засуджувати за вчинення злочину без достатніх доказів, які підтверджують його вину в суді. Роль слідчого полягає в тому, щоб забезпечити дотримання цього принципу шляхом збору та аналізу доказів і надання їх суду з метою доведення винуватості чи невинуватості обвинуваченого. Тому для слідчих важливо переконатися, що вони зібрали достатньо доказів вини чи невинуватості перед ухваленням свого кінцевого процесуального рішення.

Для забезпечення ефективного та справедливого проведення досудового розслідування важливо, щоб слідчий дотримувався розумних строків. Відповідно ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на судовий розгляд своєї справи упродовж розумного строку. Розумні строки повинні визначатися в межах процесуальних строків, встановлених законом. Визначаючи розумні строки, необхідно враховувати: складність провадження; поведінку учасників провадження; організацію та порядок здійснення провадження державними органами, зокрема судом; значення провадження для заявника (Кушнерьов В., 2020).

Отже, розумний строк має ґрунтуватися на конкретних обставинах кожної справи та бути адаптованими для забезпечення справедливості. Утримуючись розумних строків, слідчі зобов'язані забезпечити збір усіх відповідних доказів і справедливе ставлення до всіх сторін, залучених у розслідування.

Ми хочемо підкреслити що вище сформовані спеціальні принципи кримінального процесу які впливають на правовий статус слідчого базуються на фундаментальному принципі верховенства права та його складової принципі законності. Адже, кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України Кримінально процесуального кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства. Прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також

обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень (Кримінальний процесуальний Кодекс України, 2013).

Отже, верховенство права є фундаментальним принципом будь-якого досудового розслідування. Він служить гарантією справедливості і законності, захисту прав і свобод людини на цьому етапі кримінального процесу. Цей принцип стверджує, що ніхто не стоїть вище закону, і всі закони повинні поважатися однаково. Крім того, це означає, що закони не повинні порушувати права окремих осіб або груп, навіть якщо вони непопулярні або незручні. Верховенство права забезпечує проведення розслідувань у справедливий спосіб із повагою до прав учасників. Це також гарантує, що слідчі діють у межах своїх повноважень і не зловживають своїми повноваженнями. Зрештою, цей принцип допомагає створити систему правосуддя, яка працює для всіх.

Крім принципів верховенства права та кримінально процесуальних принципів при формуванні правового статусу слідчого слід враховувати певні засади службового права. Адже, слідчі є службовою особою судової гілки влади, одночасно і він є посадовою особою певного правоохоронного органу. На думку, Б. Коваленко загальні принципи службового права – вони характерні для права в цілому, визначають якісні особливості всіх правових норм національної правової системи незалежно від специфіки регульованих ними суспільних відносин. Вони діють у всіх галузях права, через що їх називають загальними (за обсягом), або основними. До них належать: принцип правової визначеності, згідно з яким суб'єкти повинні мати змогу планувати свої дії із впевненістю, що знають про їх правові наслідки, тобто застосування актів повинно бути передбачуваним для індивідів; принцип пропорційності, відповідно до якого правові обмеження повинні переслідувати істотну й легітимну мету, і при цьому мають бути об'єктивно виправданими, обґрунтованими; принцип добросовісності – принцип, який передбачає необхідність сумлінної та чесної поведінки суб'єктів при виконанні своїх юридичних обов'язків і здійсненні своїх суб'єктивних прав; принципи законності; принцип справедливості; принцип рівності; принцип свободи – який обумовлює такі вимоги, що мають бути втілені в праві: принцип «дозволено все, що не заборонено законом»; принцип поваги і непорушності прав людини; принцип автономії; принцип плюралізму; принцип толерантності; принцип субсидіарності та ін.; принцип гуманізму – вимогою якого є концентрування права навколо людини, її цінностей та інтересів, забезпечення їх юридичної захищеності, створення умов для людського розвитку (Коваленко Б., 2020).

Як видно із вище викладено деякі принципи нами вже проаналізовані кримінально-процесуальному аспекті, деякі є такими, що несприятиманні досудовому слідству та на інших ми спинився більш ґрунтовно. На наш погляд, принципи правової визначеності слідчого гарантує, що слідчі дотримуються високих стандартів щодо своїх обов'язків і прав під час проведення ти ще довго розслідування. Цей принцип також гарантує, що слідчі мають чітке законодавче визначення своїх повноважень. Принцип правової визначеності дозволяє слідчим впевнено проводити досудове розслідування, знаючи, що вони діють у рамках закону та що їхні дії підкріплені чіткими правилами. Це гарантує, що всі сторони, залучені до розслідування, розуміють свою роль та обов'язки, а також будь-які можливі наслідки недотримання закону.

Дотримання принципу добросовісності слідчого є важливим у будь-якому розслідуванні. Він вимагає, щоб слідчі діяли чесно та сумлінно під час проведення попереднього слідства. Цей принцип має важливе значення для того, щоб усі докази були зібрані та представлені неупереджено. Це також допомагає захистити права тих, хто бере участь у розслідуванні, і сприяє довірі між слідчими та учасниками досудового розслідування. Добросовісність також допомагає забезпечити своєчасне проведення розслідувань із врахуванням усієї відповідної інформації. Принцип гуманізму слідчого – це засада, яка підкреслює важливість справедливості, поваги до людської особистості та захисту найбільш незахищених осіб. Він заснований на ідеї, що всі люди рівні і до них слід ставитися з гідністю та повагою незалежно від їхнього походження чи обставин. Цей принцип є важливою частиною будь-якого розслідування. Він вимагає від слідчих ставитися до всіх осіб, які беруть участь у розслідуванні, з повагою, уникати упередженості чи дискримінації та гарантувати дотримання прав кожного учасника. Крім того, це також вимагає від слідчих враховувати вплив, який їхні рішення можуть мати на тих, хто бере участь у розслідуванні, особливо на вразливих осіб, таких як діти або особи з психічними розладами.

Сформовані принципи правового статусу слідчого в Україні мають бути використані в подальшому розвитку теорії кримінального процесу та адміністративного права з цих питань, а також у правотворчій діяльності Верховної Ради України з питання удосконалення правового статусу слідчого в Україні.

Висновки. Отже, усе вище викладене дає можливість формулювати наступні узагальнення щодо принципів правового статусу слідчого:

- 1) доведено що принципи правового статусу слідчого поділяються на: принцип верховенства права, складовою якої є принцип законності; кримінально-процесуальні та службові принципи слідчого;
- 2) принцип верховенство права є фундаментальною засадою досудового розслідування, гарантією справедливості і законності, захисту прав і свобод людини на цьому та послідуєчих етапах кримінального процесу, зокрема слідчий відповідності до нього розуміє, що ніхто не стоїть вище права;
- 3) до кримінально-процесуальних принципів правового статусу слідчого відносяться засади: поваги до людської гідності, згідно з яким він має ставитися до учасників досудового розслідування з честю, незалежно від їх походження, переконань, релігій, способу життя тощо; принцип рівності перед законом вимагає від слідчого однакового та справедливого ставлення до підозрюваних і потерпілих, інших учасників досудового

розслідування; принцип приватності забезпечує захист осіб від необґрунтованого втручання в їхні особисті справи, які не стосуються кримінального провадження; презумпція невинуватості є основоположним принципом для слідчого, який зобов'язаний доводити винуватість чи невинуватість особи у скоєнні злочину шляхом збору та аналізу доказів і надання їх прокурору та суду тільки після того, як він буде переконаний, що формалізованих у кримінальному провадженні доказів достатньо для ухваленням крайнього процесуального рішення; дотримувався розумних строків слідчим ґрунтується на конкретних обставинах кримінального провадження для забезпечення своєчасного прийняття судом законного і справедливого рішення;

4) принципи службового права в правовому статусі слідчого визначають якісні особливості відбору, призначення та проходження служби слідчим. До них відносяться: принцип правової визначеності, згідно на слідчого мають бути чітко доведені його юридичні обов'язки та права; принцип добросовісності слідчого вимагає, щоб слідчі діяли чесно та сумлінно під час проведення попереднього слідства; принцип гуманізму вимагає від слідчих ставитися до всіх осіб, які беруть участь у розслідуванні, з повагою, уникати упередженості чи дискримінації та гарантувати дотримання прав кожного учасника.

Отже, принципи правового статусу слідчого це основоположні найбільш сталі засади які визначають порядок, спосіб відбору і призначення слідчих, проходження ними кар'єри, звільнення та засади виконання ними загальноправових там кримінально процесуальних прав та обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. № 9-10. № 11-12. № 13. ст. 88. 2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Олішевський О. Принципи організації розслідування злочинів. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. № 3. 2013. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/875/principi_organizaciyi_rozsliduvannya_zlochiv.pdf?sequence=2&isAllowed=y
3. Яворська Л. Повага людської гідності в кримінальному процесуальному праві як засіб інтеграції в європейські науковий простір. *Ужгородський національний університет*. 2022. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9931/1/58.pdf>
4. Савляк І. Таємниця спілкування як засада кримінального провадження : *автореф. дис. ... канд. юрид. наук* : 12.00.09. 2018. Київ, 20 с.
5. Приватність і права людини. *Харківська правозахисна група*. 2022. <https://library.khpg.org/index.php?id=928437562>
6. Конституція України *Верховна Рада України*. 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Презумпція невинуватості. *Конституційний Суд України*. 2022. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/43911-prezumpciya-nevynuvatosti>
8. Кушнерьов В. Категорія «розумний строк» у кримінальному процесі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/10/47.pdf>
9. Коваленко Б. Питання класифікації принципів службового права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. URL: http://www.lsej.org.ua/2-2_2020/8.pdf

References:

1. Kryminalnyi protsesualnyi Kodeks Ukrainy (2013). [Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 9-10. № 11-12. № 13. st. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].
2. Olisheskyi, O. (2013) Pryntsypy orhanizatsii rozsliduvannia zlochyniv. [Principles of organization of crime investigation]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*. № 3. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/875/principi_organizaciyi_rozsliduvannya_zlochiv.pdf?sequence=2&isAllowed=y [in Ukrainian].
3. Yavorska, L. (2022) Povaha liudskoi hidnosti v kryminalnomu protsesualnomu pravi yak zasib intehratsii v yevropeiski naukovyi prostir. [Respect for human dignity in criminal procedural law as a means of integration into the European scientific space]. *Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet*. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9931/1/58.pdf> [in Ukrainian].
4. Savliak, I. (2018) Taiemnytsia spilkuвання yak zasada kryminalnoho provadzhennia [The secret of communication as the basis of criminal proceedings]: *avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk* : 12.00.09. Kyiv, 20 s. [in Ukrainian].
5. Pryvatnist i prava liudyny [Privacy and human rights]. *Kharkivska pravozakhysna hrupa*. 2022. <https://library.khpg.org/index.php?id=928437562> [in Ukrainian].
6. Konstytutsiia Ukrainy (1996) [Constitution of Ukraine]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
7. Prezumpsiia nevynuvatosti (2022). [Presumption of innocence]. *Konstytutsiynyi Sud Ukrainy*. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/43911-prezumpciya-nevynuvatosti>
8. Kushnierov, V. (2020) Katehoriia «rozumnyi strok» u kryminalnomu protsesi Ukrainy. [The "reasonable term" category in the criminal process of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/10/47.pdf> [in Ukrainian].
9. Kovalenko, B. (2020) Pytannia klasyfikatsii pryntsypiv sluzhbovoho prava. [The issue of classification of the principles of service law]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. URL: http://www.lsej.org.ua/2-2_2020/8.pdf [in Ukrainian].